Первотвір (анг. мова) [4]	**Український переклад** [1]	**Російський переклад** [3]
So far the only successful invasion mounted by a major power in the twenty-first century has been the Russian ***conquest*** of Crimea.	На цей час єдиною успішною агресією, яку здійснили потужна держава в XXI століття, стало ***захоплення*** Криму росіянами.	До сей поры единственным успешным вторжением XXI века, предпринятым великой державой, было ***присоединение*** Крыма Россией.
In February 2014 Russian forces invaded neighboring Ukraine and ***occupied*** the Crimean peninsula, ...	У лютому 2014 року російські збройні сили вторглися в сусідню Україну й ***окупували*** Кримський півострів, ...	Но даже это исключение подтверждает общее правило. ***Сама Россия не считает аннексию Крыма вторжением в чужую страну***, а российские войска практически не встретили сопротивления ни стороны местного населения, ни со стороны украинской армии.
Examples are not hard to come by. Thus in late February 2014 Russian special units bearing no army insignia ***invaded*** Ukraine and occupied key installations in Crimea.	Приклади знайти неважко. Так, у лютому 2014 року російські спеціяльні підрозділи без будь-яких військових знаків ***вторглися*** в Україну й окупували ключові вузли в Криму.	Так, по подсчетам газеты Washington Post, за время после своей инаугурации президент Трамп сделал более 6000 ложных публичных заявлений…

Табл. 1. **Порівняння перекладів**

Отже, зіставивши деякі фрагменти книги Н. Гарарі *«21 Lessons for the 21st Century»* з їхніми українськими та російськими перекладами, можна стверджувати, що російські перекладачі послуговувалися не лише тими трансформаціями, що можуть бути обумовлені мовним узусом (лексичні, граматичні, стилістичні), однак цілком новими, зокрема симуляційними: підміна елементів, модуляція, викривлення реальности, залучення нової інформації тощо. Тому можна вважати, що симулякри в перекладі мають не лише мовний характер, вони можуть слугувати ідеологічним інструментом для маніпулювання свідомістю мас.

Література:

1. Гарарі Ю. Н. 21 урок для 21 століття. BookChef, 2018. 416 с.
2. Сайко М. А. Переклад як симулякр та симулякри у перекладі. *Закарпатські філологічні студії.* 2019. Вип. 9. Т. 2. С. 64–69.
3. Харари Ю. Н. 21 урок для 21 века. Синдбад, 2018. 416 с.
4. Harari Y. N. 21 Lessons for the 21st Century. Random House, 2018. 432 p.

Сайко М.А.,

аспірант катедри германської філології та перекладу імені Тараса Кияка

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

СИМУЛЯКРИ У МЕДИЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Запропоновану розвідку присвячено вивчанню симулякрів у медичній термінології на площині перекладового термінознавства. Уже доведено, що перекладання (процес) є симуляцією [12, с. 65], а переклад (продукт, результат симуляції) – симулякром третього порядку, себто гіперреальністю, для якої перший (підробка) та другий (серійність) порядки є винятково первісними формами . Ось чому засадничою для перекладу ніколи не була репродуктивність, одначе своєрідна модуляція: мовиться зовсім не про кількісні еквіваленти, бо ж закон еквівалентности втрачає чинність, а про розрізнювальні опозиції та про підміну елементів [12, с. 66].

У контексті відтворювання термінів (у цій розвідці медичних) иншою мовою розкодовування інформації, якою вони насичені, переходить від структури і семантики знака до бінарної системи «питання-відповідь», що її свого часу запропонував постмодерновий філософ Ж. Бодріяр: «термін робить своєрідний запит перекладачеві щодо того, як має бути відтворений» [12, с. 67]. Відповідь на нього визначено самим питанням: вона у словнику. Саме в цьому контексті можна вистежити метафізичну природу термінологічних симулякрів. Необхідно зауважити, що термінологічним симулякром є «стороннє тіло, що видає себе за природний і повновартісний «орган» української медичної терміносистеми» [13, с. 116].

Об'єктом цієї розвідки є термінологічні симулякри української медичної терміносистеми, а предметом – нормативна еквівалентність. Аби висвітлити питання зародження симулякрів в українській медичній термінології, автор послуговуватиметься діяхронною методою (методою історичної реконструкції). Матеріялами для провадження цієї розвідки слугували перекладні лексикографічні джерела, зокрема медичні словники та анатомічні номенклатури.

Знаково прослідкувати, що чинній анатомічній номенклатурі (за ред. І. Бобрика, 2001) притаманне з'явище термінологічної неоднорідности: терміносполуку papilla mammaria відтворено як грудний сосок, а в инших сполуках лексему papilla потрібно (на думку укладачів номенклатури) перекладати як сосочок, наприклад, papilla incisiva – різцевий сосочок, papilla dentis – зубний сосочок [2] тощо. Уваговартною у цьому контексті стане діяхронна зістава нормативних відповідників (репрезентантів, що відображають глибоку дійсність) із термінологічними симулякрами. Така зістава уможливить віднайдення джерела зародження термінологічного симулякра (див. Табл. 1):

Мова первотвору	**1920** [5]	**1925** [14]	**1926** [4]	**1928** [8]	**1931** [10]	**1934** [11]	**1936** [7]
сосок *(рос.)*	смочок, сочка			пипка	пипка	сосок	сосок
papilla *(лат.)*		пипка	пугарик, пипка				

Табл. 1. **Діяхронна зістата словникових відповідників**

Як бачимо, авторами лексеми сосок в українській медичній терміносистемі є укладачі «Медичного термінологічного бюлетеня» (1934), оприлюднення якого спричинилося до «очевидного уподібнення української медичної термінології до термінології російської мови» [13, с. 117]. А словник М. Кириченка (1936) став логічним послідовником бюлетеня, його розширеною версією. Необхідно зауважити, що лексема сосок не є нормативним відповідником ані російському термінові сосок, ані латинському papilla: рос. сосок походить від лексеми сосать, українською – ссати. Звідси в українській мові повноправно існує лексема ссавець.

Цікаво простежити, що деяких сучасних українських термінознавців не задовольнила питома українська лексема пипка, що її подавала перша українська анатомічна номенклатура (1925), головним редактором якої була О. Курило. М. О. Вакуленко, наприклад, в одній із своїх розвідок вдається навіть до її висміювання: «"Соски гумові – пипки ґумові …": тоді вже термін "ссавець" треба замінити на "пипець"» [3, с. 65]. Такого висновку може дійти лише той вчений, що оминає вимоги до терміна та основоположні засади стандартизації термінології, що їх напрацювали проф. Т. Р. Кияк [9], а також низка инших термінознавців. Без пересади можна ствердити, що до апостолів термінологічної правди належать, наприклад, доктори медичних (не філологічних) наук Б. Т. Білинський (автор першого підручника з онкології українською мовою) [1, с. 6–7] та Я. В. Ганіткевич (автор першого українського підручника з історії медицини) [6, с. 21], що й тепер послуговуються репрезентантом пипка, а не термінологічним симулякром сосок.

Отже, можна правно висновувати, що лексема сосок в українській медичній терміносистемі є термінологічним симулякром, псевдотерміном – виплодом діяльности сталінських мовознавців 1934 року, коли її (лексему) було вперше зафіксовано в лексикографічному джерелі. Абсолютність такого симулякра засвідчують патетична галюцинація знака та реальности, а також геометрична прогресія його самовідтворювання. Звідси випливає, що спеціяльний переклад може стати інструментом гри на термінологічній площині, особливо ж коли мовиться про бажання влади уподібнити термінологію, викрививши лінгвістичний код. Навіть більше, фаховий словник із набору репрезентантів може обернутися на набір термінологічних симулякрів.

Література:

1. Білинський Б. Т., Огорчак М. А. Помилки в діягностиці і лікуванні пухлин органів біліопанкретодуоденальної зони. *Феномен людини. Здоровий спосіб життя: збірник наукових праць.* За ред. Ю. М. Панишка. Львів, 2013. Вип. 14. С. 5–11.
2. Бобрик І. І., Ковешніков В. Г. Міжнародна анатомічна номенклатура. Київ: Здоров'я, 2001. 328 с.
3. Вакуленко М. О. Термін і термінологія: основні положення та методи дослідження. *Проблеми семантики слова, речення та тексту.* 2010. Вип. 25. С. 52–68.
4. Галин М. Медичний латинсько-український словник. Під ред. проф. д-ра мед. Б. Матюшенка і д-ра В. Наливайка. Прага: Вид. Спілки укр. лікарів у Чехословаччині, 1926. 302 с.
5. Галин М. Російсько-український медичний словник. Матеріяли до української медичної термінології. Київ. губерн. відділ охорони нар. здоров'я. Підвідділ мед. та саніт. просвіти. Київ, 1920. 144 с.
6. Ганіткевич Я. В. Словник русизмів у мові медиків: для студентів медичних вузів і лікарів. Львівський держ. мед. ін-т., 1995. 26 с
7. Кириченко М. І., Василевський Ст., Ізюмова О. Словник медичної термінології. К.: Держ. мед. в-во, 1936. 221 с.
8. Кисільов В. Ф. Медичний російсько-український словник. Вип. 3. (відтвор. вид. 1928 року). Нац. акад. наук України, Інст. енциклоп. дослід. К.: 2008. 172 с.
9. Кияк Т. Р. Заповіді українського термінознавства. Чернівці: Букрек, 2014. 56 с.
10. Крамаревський В., П'ятак О., Савицький В., Туровець О., Шуринок А. Практичний словник медичної термінології. Сер. практ. словників, вип. 1. Всеукр. Акад. наук, Наук.-досл. інст. мовознавства, Відділ термінології та номенклатури. Харків: Держ. вид. «Радянська школа», 1931. 86 с.
11. Мустяца П. Медичний термінологічний бюлетень. Київ: Видавництво ВУАН, 1931. 66 с.
12. Сайко М. А. Переклад як симулякр та симулякри у перекладі. *Закарпатські філологічні студії.* 2019. Вип. 9. Т. 2. С. 64–69.
13. Сайко М. А. У боротьбі за кожен термін: на шляху до створення німецько-українського медичного словника. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія.* 2018. № 37. Т. 3. С. 115–119.
14. Цешківський Ф. Nomina anatomica ukrainica. Анатомічний словник. Міжнародна українська анатомічна номенклатура прийнята в Базелі на дев'ятих зборах анатомічного товариства. Детройт: Українське Лікарське Товариство Північної Америки, 1971. 81 с.

Сирітченко В.І.,
студентка кафедри слов'янських мов
Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаника

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПОРТРЕТНИХ ОПИСІВ У РОМАНІ ЕЛІЗИ ОЖЕШКО "ХАМ"

Портретний опис як образ людини широко представлений не лише в літературі, але й в інших видах мистецтва, зокрема у живописі, який і здійснив безпосередній вплив на його розвиток у словесності. Саме в історії живописного й літературного портретних описів простежується еволюція форм художньої свідомості. [3, 177].

Дослідниця Н. Бохун стверджує, що характерною рисою портретного опису є його невичерпність. Портретний опис може бути лаконічним, стислим, докладним, але він не співвідноситься з зоровим сприйняттям людини безпосередньо. [1, 9 – 10].

Неможливо вивчити портретний опис як фрагмент тексту, не проаналізувавши лексику. Портретний опис, повідомляючи про зовнішність людини, містить особливий набір лексичних засобів, властивих тільки йому, а саме: слова, що називають деталі зовнішності й одягу. Саме тому аналіз портретного опису на